

T. B. M. M.**TUTANAK DERGİSİ****70 inci Birleşim****15 Mart 2005 Salı**

4.- *Afyonkarahisar Milletvekili Halil Aydoğan ve 6 milletvekilinin; Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (2/363) (S. Sayısı: 833)*

BAŞKAN - Komisyon ve Hükümet yerinde.

Komisyon raporu 833 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Teklifin tümü üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Trabzon Milletvekili Akif Hamzaçebi söz istemiştir.

Buyurun Sayın Hamzaçebi

Süreniz 20 dakikadır.

CHP GRUBU ADINA MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Bankalar Kanunu ile Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunda değişiklik yapan kanun teklifi hakkında görüşlerimi açıklamak üzere, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz aldım. Sözlerime başlarken hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teklif, yürürlük ve yürütme maddelerini bir kenara bırakırsak, toplam 2 maddeden oluşmaktadır ve esas itibariyle Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun, yani TMSF'nin, yönetim ve denetiminde olan şirketlerin, varlıkların ve diğer aktif değerlerin satışına ilişkin birtakım düzenlemeleri kapsamaktadır. Bu çerçevede, 4389 sayılı Bankalar Yasasının 15 inci maddesinde bir değişiklik ve ayrıca 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun 29 uncu maddesinde bir değişiklik yapılmasını öngörmektedir.

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun yönetim ve denetiminde olan varlık ve değerlerin süratle elden çıkarılarak nakde çevrilmesine ilişkin olarak, TMSF'nin mevcut görevlerini ve yetkilerini düzenleyen ilgili maddede -ki, teklifin 1 inci maddesidir- esas itibariyle olumlu düşünüyoruz. Maddenin birtakım teknik sorunları varsa da, bu varlıkların bir an önce nakde çevrilmesi yönünde, TMSF'nin ihtiyaç duyduğu yetkilerin kendisine, kuruma verilmesi doğru bir düzenlemedir; ancak, TMSF'ye ilişkin bu düzenlemeleri değerlendirirken, bugünkü duruma nasıl geldik, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun bugün karşı karşıya kaldığı sorunların, tasfiyesiyle yükümlü olduğu sorunların bu aşamaya birikerek gelmesi nasıl oldu, bunu kısaca değerlendirmekte yarar var diye düşünüyorum. Bunun için, 1999 yılı sonundan itibaren IMF destekli olarak uygulanan istikrar programlarının bankacılık sisteminde nasıl şekillendiğine ve bankacılık sisteminde hangi sonuçları yarattığına bakmak gerekir.

Türkiye, 2000 Kasım ve 2001 Şubat aylarında krizler yaşadı biliyorsunuz ve bu krizlerin öncesinde ve sonrasında IMF destekli olarak uygulanan programlar vardır; halen bunlardan ikincisi sona ermiştir, bir üçüncüsünü, hükümet, IMF'yle imzalamak üzeredir, imzalama aşamasındadır.

Bu krizlerden sonra "bankacılık reformu" adı altında uygulamaya konulan programın 4 temel ayağı vardı. Birincisi, nihaî hedefi özelleştirme olmak üzere, kamu bankalarının yeniden yapılandırılması.

Yine, buna paralel olarak, kamu bankalarının yeniden yapılandırılmasına paralel olarak, özel bankaların sermaye yapısının güçlendirilmesi, bu bankacılık reformu adı altında uygulamaya konulan programın ikinci hedefiydi.

Üçüncü hedef, malî yapısı bozuk olan bankaların, TMSF'ye alma yöntemiyle sistemden ayıklanması; böylece, bankacılık sisteminin daha güçlü bir hale getirilmesi, malî yapısı daha güçlü olan bankalardan oluşan bir sistem haline dönüştürülmesi.

Dördüncü hedef de, sistemde gözetim ve denetimin etkinliğini artıracak, sistemin rekabet koşullarına uygun bir şekilde çalışmasını sağlayacak şekilde bir bağımsız denetim, gözetim ve bir düzenleyici kurumun oluşturulması.

TMSF'ye ilişkin bir yasa teklifinin görüşülmesinde amacım, Türk banka sistemini değerlendirmek değil veya bankacılık reformu adı altında uygulamaya konulan programın teker teker unsurlarını değerlendirmek değil; ancak, TMSF'nin bugün konuştuğumuz sorunlarının temelinde nelerin yattığını bilebilmek için, bugün bu noktaya nasıl geldiğimizi bilebilmek için, bu noktalara, programın, 1999 yılı sonundan beri uygulanagelmekte olan programların bu konudaki düzenlemelerini mutlaka değerlendirmek gerekir diye düşünüyorum.

Mevduat sigorta sistemleri, normal, rayında giden bir ekonomide, bir ekonomik süreçte, banka sistemi içerisinde meydana gelecek münferit bazı olaylarda çözüm olarak kullanılabilir. Bir veya birkaç banka ödeme güçlüğü içine düşebilir veya yükümlülüklerini vadesinde yerine getirme imkânına sahip olmayabilir, malî bilançoları bozulmuş olabilir; ama, bu bir veya birkaç bankadaki malî yapıda meydana gelen bozukluk, hiçbir zaman sistemin tümünü etkileyecek düzeyde değildir. Böyle bir durumda, mevduat sigorta sistemleri devreye girer ve bankacılık sistemini tekrar kendi sağlığına kavuşturur, o münferit bankalarla ilgili sorunları çözümlerler. Ama, eğer bir ülkede, bankacılık sisteminin tümünü etkileyecek ölçüde bir sorun varsa, böyle bir finans krizinden, bir malî krizden, bir bankacılık krizinden ülke geçiyorsa -ki, buna sistemik kriz diyoruz- böyle bir durumda, mevduat sigorta sistemlerinin kendisinden beklenen görevi yerine getirmesi mümkün değildir.

2000 Kasım ve ardından 2001 Şubatında, Türkiye'de bankacılık sisteminde, biraz önce tanımını vermeye çalıştığım bir sistemik kriz yaşanmıştır; yani, bankacılık sisteminin tümünü ilgilendiren, tümünü etki altına alan ve bu suretle, ekonominin tamamında etkili olan bir kriz yaşanmıştır ve bu krizleri, bu şekilde, doğru olarak eğer tanımlarsak, aslında, sadece bir bankacılık sistemi krizi değil bir reel sektörün, bir ekonominin tümüyle krizinden söz etmek mümkündür. Böyle bir krizde, doğal olarak, mevduat sigortasının, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun, banka sistemini rehabilite etmesi, banka sisteminin sorunlarını çözmesi mümkün değildir; ama, genellikle, yapılan, o günlerde çok fazlaca tartışılmadan yapılan, 1999 yılından bu yana, genellikle, malî durumu bozulan bankaların TMSF'ye alınması yöntemiyle, bankacılık sistemindeki krizlerin çözülmesi olmuştur; genel yaklaşım bu olmuştur. Yöntem bu olunca, bankacılık sistemine, kamu kaynaklarından sürekli olarak bir kaynak transferi yapılmıştır. Bu

transferler çok önemli boyutlara ulaşmıştır. Hem kamu bankalarına hem özel bankalara yapılan bu transferlerin büyüklüğü, gayri safî yurtiçi hâsılaya oranı cinsinden ifade edecek olursak, bunun toplamı, bugün, yüzde 32'lere ulaşmaktadır. Bunun sadece yüzde 27'si hazine kaynaklı transferlerdir. Benzer ülkeler vardır. Bankacılık sisteminin krize girdiği benzer ülkelerde, bu orana yaklaşan hiçbir ülke yoktur. Bizde, gerçekten, müthiş bir oran söz konusudur. Bu oranlar, TMSF'ye devir dışında başka çözümler olabilir miydi sorusunu ister istemez akla getirmektedir.

Kriz sonrasında ve öncesinde de bankalar TMSF'ye alınırken, tabii, banka sisteminin ve özellikle bazı kredilerin bankacılık sisteminde yarattığı olumsuz izlenimler, TMSF'ye alma dışında diğer çözümlerin olup olmayacağını, bunların tartışılmasını, Türkiye'nin, Türk toplumunun gündeminden, maalesef, çıkardı; onları tartışabilseydik, hemen anında TMSF'ye alma yerine, belki, başka çözümler de bulunabilirdi. Örneğin, 2000 yılı kasımında bankacılık sisteminde küçük bir likidite desteğiyle, Merkez Bankasının likidite desteğiyle aşılabilecek olan bir o ufak çaplı kriz, finans piyasalarındaki o günkü hareket, maalesef, IMF ile imzalanmış olan programın katı, ama, yanlış kuralları nedeniyle aşılamamış ve 2000 Kasımındaki bu küçük çaplı kriz, bir sonraki krizin tetikleyicilerinden, nedenlerinden birisi olmuştur.

TMSF'nin, hâlâ, aslî görevi olan mevduat sigortasına dönemeyip de, krizin ardında bıraktığı dev kuruluşların, dev varlıkların tasfiyesiyle uğraşmasının temelinde bunlar vardır. Şu anda, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, Türkiye'nin en büyük holdinglerinden birisidir. Medya kuruluşlarından sanayi kuruluşlarına kadar, bankacılığa kadar birçok konuda Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun bünyesinde çok çeşitli şirketler vardır.

4389 sayılı Bankalar Kanunu 1999 yılında çıktı değerli arkadaşlar. O zaman da, bu yasa çıkarken, uluslararası kuruluşların görüşleri alınmıştı ve bu yasa o zaman için bir reform olarak nitelendirilmişti. Şimdi, hükümet, yeni bir yasa hazırlıyor; bankacılık yasası veya finansal hizmetler kanunu tasarısı olarak isimlendirilen bu tasarı da, yine, hükümet tarafından veya kamuoyu tarafından bankacılık reformu olarak isimlendirilmektedir. 1999 yılından 2005 yılına geldik, bankacılık sisteminde yeni bir reformu, ikinci reformu yapıyor Türkiye; ama, bankalar TMSF'de. Yani, gelir idaresi yasa tasarısı gibi personeli motive etmek için hazırlandığı söyleniyor, gerekçelerden birisi o; ama, memurlar sokaklarda yürüyor. Bankacılık reformu da bankaları TMSF'ye devretti. Yeni reform, bakalım neler getirecek; onu, yeni yasa tasarısı görüşmelerinde görüşeceğiz.

Türk banka sisteminin büyüklüğüne baktığımızda, bütün bu krizlerin ve alınan önlemlerin, TMSF uygulamalarının, müdahalelerinin olmasına rağmen, Türk banka sisteminin bugün ulaştığı, bugün gelmiş olduğu büyüklük hâlâ 2000 yılının gerisindedir. Bakın, aktiflerin, Türk banka sisteminin aktif toplamının gayri safî millî hâsılaya oranı 2000 yılında yüzde 83'ken, 2004 yılında -üçüncü çeyrek verileriyle yıl sonu tahminini söylüyorum- yüzde 71,6'dır.

Kredilere bakalım... Krediler de aynı şekilde; bir genişleme yoktur. 2000 yılında kredilerin gayri safî millî hâsılaya oranı yüzde 25,4'ken, şimdi, 2004 yılında bu yüzde 23,9'dur. Daha 2000 yılını aşabilmiş değiliz. 2001 yılından beri belki bir artış var; ama, geldiğimiz noktada daha 2000 yılını aşan bir banka sistemi büyüklüğünü henüz yakalayabilmiş değiliz.

Peki, TMSF'de durum nedir? TMSF'ye bakıyoruz. TMSF'de durum şu değerli arkadaşlar: TMSF, bugüne kadar 22 adet bankayı bünyesine almış veya kararlarla 22 adet banka TMSF bünyesine katılmış. Bunlardan 3 tanesi, IMF'yle programın başladığı 1999 Aralık ayından önce TMSF'ye devredilmiş. 7 tanesi, 1999 Aralık ayından 2000 Kasımındaki o mini krizin olduğu tarihe kadar TMSF'ye devredilmiş. 2001 Kasımından sonra da toplam 12 adet banka TMSF yönetimine devredilmiş. Bildiğiniz gibi, kriz sonrasında, krizler sonrasında, işte, bu devredilen 22 bankanın bir kısmı tasfiye edildi, bir kısmı kapatıldı, bir kısmı elden çıkarıldı; ama, buradaki mevduat garantisi nedeniyle, devletin sınırsız mevduat garantisi nedeniyle, devletin bu bankalara aktarmak zorunda olduğu çok önemli kaynaklar oldu. Bakın, hazinenin rakamlarına göre, şu ana kadar TMSF'ye verilmiş olan devlet içborçlanma senetleri nedeniyle TMSF'ye nakden ödenen rakam 44 katrilyon liradır. Henüz itfa edilmemiş devlet içborçlanma senetlerini de dikkate aldığımızda bu rakam 62,4 katrilyon liraya ulaşmaktadır. Bu, sadece TMSF'dir değerli arkadaşlar; kamu bankalarına aktarılan kaynakları buna dahil etmiyorum. TMSF'nin kayıtlarına göre, Amerikan Doları cinsinden söylersek, aktarılan kaynakların tutarı şu ana kadar 46 milyar dolardır ve bunun TMSF tarafından bugüne kadar tahsil edilmiş bölümü 2,2 milyar dolar; bundan sonra tahsili beklenen bölümü de, bugünkü değerlerle 6,2 milyar dolardır. Geriye, 46 milyar dolardan tahsil edilen ve gelecekte tahsili beklenen rakamları düştüğümüzde, aşağı yukarı 38 milyar dolar civarında, tam rakamıyla 37,6 milyar dolar civarında bir rakam kalmaktadır.

Malî durumu bozulan bankaların münhasıran TMSF'ye alınmak suretiyle bankacılık sistemindeki sorunların çözümü, en son yaşanan Türkiye İmar Bankası olayından sonra çözüm olmamıştır. Daha doğrusu, bunun, tek bir çözüm yolu olmadığı açık bir şekilde ortaya çıkmıştır. Şimdi, hükümetin hazırlamakta olduğu yeni bankacılık yasasında en tartışmalı maddelerden birisi budur. Malî durumu bozulan, taahhütlerini yerine getiremeyen bir banka TMSF'ye mi devredilecektir, yoksa tasfiye mi edilecektir? Yaşanmış bunca olumsuz tecrübeye rağmen, bunca kamu kaynağının aktarılmış olmasına rağmen -ki, bunun bir kısmının tahsili mümkün olmayacak muhtemelen- şimdi, burada, IMF'nin de ısrarıyla, malî durumu bozulan bankaların TMSF'ye devri alternatifi hâlâ hükümetin gündeminde duruyor. Hani bu sistem iyileştirilmişti, bu sistemde artık zayıf bankalar ayıklanmıştı, sistem güçlendirilmişti, Türk banka sisteminin geldiği nokta IMF tarafından sürekli övgü konusu yapılıyor, o halde neden hâlâ sistemden çekiniliyor?! Hâlâ sistemde batacak banka mı var?! Değerli arkadaşlar, bu, gerçekten, üzerinde tartışılması, durulması gereken bir konudur.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; her kriz sonrasında, o ülkede, o ekonomide servetin dağılımı değişir. Doğaldır, krizden etkilenen kesimler varlık kaybına uğrar, servet kaybına uğrar. Krizi değerlendirebilen diğer gruplar da buradan daha avantajlı çıkarlar. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu da, ister istemez, kendi istesin veya istemesin, kriz ortamında böyle bir görev üstlenmiş olduğu için, Türkiye'de servetin dağılımında veya servetin ulusal veya yabancı sermaye arasındaki dağılımında bir rol üstlenmektedir. Bu, kendi inisiyatifiyle üstlendiği bir rol değildir. O nedenle, biz, TMSF'nin, bir an önce, bütün bu varlıklarını elden çıkararak, aslî görevine dönmesini arzu ediyoruz. Cumhuriyet Halk Partisi olarak, bu konuda

TMSF'nin ihtiyaç duyacağı başka yasalar da olursa, başka yetkiler de olursa, bütün bunlara destek vermeye hazırız.

TMSF'yi görüşürken, Sayın Başbakanın çok sık kullandığı bu hortum konusuna veya hortumlama konusuna gelmek istiyorum. Hepinizin bildiği gibi, değerli arkadaşlar, Sayın Başbakanımız konuşmalarında sürekli olarak "hortumları kestik" vurgusunu yapmaktadır ve yanlış hatırlamıyorsam, bir dönem, konuşmasında, 43 milyar dolar gibi bir kaynağın banka sisteminden hortumlandığını söylemişti.

Değerli arkadaşlar, banka sisteminden bu şekilde alınmış olan, aynı kelimelerle ifade edecek olursak, hortumlandığı iddia edilen bu kaynakların geri alınması için ihtiyaç duyulacak herhangi bir düzenleme varsa, herhangi bir yasa ihtiyacı varsa, bunları sonuna kadar desteklemeye hazırız.

Ben, şimdi, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun rakamlarına bakıyorum, tahsilat rakamlarına bakıyorum ve TMSF yönetiminin bu konuda son derece iyi niyetli, son derece gayretli çalıştığına inanıyorum. Elindeki varlıkları bir an önce elden çıkarmaya ve alacaklarını süratle tahsil etmeye çalışan bir idare var karşımızda; ama, Sayın Başbakan 43 milyar doların tahsilini topluma taahhüt etmiştir. Biz, Sayın Başbakandan 43 milyar dolarlık bir tahsilatı bekliyoruz. Bunun için herhangi bir yasal düzenleme ihtiyacı varsa, biraz önce söylediğim gibi, buna, biz destek vermeye hazırız; ama, şu dikkatimi çekiyor: Sayın Başbakanın bütün bu taahhütlerine rağmen, geçen hafta Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmeye başlanan ve yarından itibaren yine görüşülmesine devam edilecek olan, torba yasa olarak isimlendirdiğimiz o tasarıda, Sayın Başbakanın bu yaklaşımının dışında farklı yaklaşımlar görüyoruz. O da şudur: 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun ilgili maddesine göre, TMSF'nin herhangi bir nedenle tahsil edemediği alacağın silinmesi halinde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Hamzaçebi.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) - TMSF'nin tahsil edemediği alacakların ilgili mevzuatına göre silinmesi halinde, bunların bütçede gider gösterilmesi gerekir, bütçede görülmesi gerekir bunun.

2001 krizinden sonra 2002 yılında 57 nci hükümet döneminde çıkan 4749 sayılı Yasa, Türkiye'nin borçlanmasında yaşadığı olumsuzlukları bir daha yaşamaması için saydam bir borç yönetimi oluşturmuştur. O nedenle, her şeyi bütçede göstereceksiniz; ama, torba yasa, getirdiği hükümlerle bunu TMSF yönünden kaldırmaktadır, rafa kaldırıyor. TMSF'nin ne kadarlık rakamının silinmesinden vazgeçtiğini biz bilemeyeceğiz. Oysa, Sayın Başbakan bunun tahsilini taahhüt etmişti. Bırakın bunu, tahsil edileceğini söylemişti. Bıraktık onu, geçtik bir kenara, Sayın Başbakan "bunu sileceğiz; ama, bütçede de göstermeyeceğiz" diyor görüştüğümüz torba yasayla.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gecenin bu vaktinde tasarının tümü üzerindeki görüşmelerimi burada bitirerek vaktinizi fazla almak istemiyorum. Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum, hepinize saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Hamzaçebi.